

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ПРИЈАВА
теме докторске дисертације

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) и презиме кандидата:

Анђела (Мирослав) Марковић

Датум и место рођења (општина, град, држава):

01.10.1998, Лесковац, Лесковац, Србија

Кућна адреса кандидата:

Кликните да бисте почели унос текста.

Адреса кандидата на послу:

Кликните да бисте почели унос текста.

Кућни телефон кандидата:

/

Е-mail адреса кандидата:

andjela.markovic@fil.bg.ac.rs

Мобилни телефон кандидата:

Кликните да бисте почели унос текста.

Телефон кандидата на послу:

/

ОСНОВНЕ СТУДИЈЕ

Назив и седиште факултета на којем је кандидат завршио основне студије:

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Стечени академски назив кандидата по завршеним основним студијама:

дипломирани професор језика и књижевности

Година дипломирања:

2021.

МАСТЕР (или МАГИСТАРСКЕ) СТУДИЈЕ

Назив и седиште факултета на којем је кандидат завршио магистарске или мастер студије:

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Тема магистарског или мастер рада:

Именице са препозитивним чланом у албанском језику

Стечени академски назив по завршеним магистарским или мастер студијама:

мастер професор језика и књижевности

Година одбране магистарског или мастер рада:

2022.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Пун наслов предложене теме докторске дисертације:

Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику

Научне области којима претежно припада тема докторске дисертације:

(обавезно се наводи једна од научних области за које је Факултет матичан – филолошке науке; библиотекарство; културолошке науке и комуникологија)

Филолошке науке

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације:

(листа ужих научних области налази се у чл. 12 Статута Факултета)

албанонологија, балканологија

Области истраживања којима припада тема докторске дисертације:

(нпр. српски/енглески/руски језик, српска/енглеска/руска књижевност, фонологија, синтакса, анализа дискурса, обрада природних језика, версификација, наратологија, компаратистика итд.)

албански језик, морфологија, синтакса, историјска лингвистика, језичка типологија, балканологија, компаративна лингвистика

Језик на ком ће дисертација бити писана и брањена:

(уколико се теза не пише на српском језику, кандидат предаје образац пријаве, образложење и биобиблиографију и на српском језику и у преводу на језик тезе)

српски језик

ПРЕДЛОГ МЕНТОРА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Име и презиме ментора:

Наилџе Маља Имами

Звање:

Редовни професор

Факултет или институција:

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за албански језик

Ужа област научноистраживачког рада:

албанонологија, морфологија, синтакса

Радови ментора из уже научне области којој припада тема предложене дисертације који га квалификују за менторство (најмање 5 радова):

1.	Malja-Imami, N. R. (2024). Morfologija albanskog jezika. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.
2.	Malja-Imami, N. (2009). Gramatika savremenog albanskog jezika. Beograd: NNK Internacional.
3.	Маља Имами, Н. (2013). Удвајање објекта у балканском језичком ареалу. Анали Филолошког факултета, 47 –59. ISSN - 0522-8468; COBISS.SR-ID – 16394242
4.	Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2023). Именице са препозитивним чланом у албанском језику које се издвајају у области родбинске терминологије. Узданица, XX(2), 91–101. https://doi.org/10.46793/Uzdаница20.2.091M
5.	Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2024). Препозитивни и постпозитивни члан у албанском и румунском језику из балканолошке перспективе. Philologia Mediana, 16(16), 469–480. http://dx.doi.org/10.46630/phm.16.2024.32

Предложени ментор потписом потврђује да прихвата менторство на предложеној теми, а да је **број докторских дисертација** које су у процесу израде или одобрења на којима је тренутно ментор две.

Датум прихватања менторства:
01.10.2025.

Потпис предложеног ментора

НАПОМЕНА КАНДИДАТА

Уз Пријаву кандидат прилаже:

1. попуњен образац **образложења** предлога теме докторске дисертације,
2. попуњен образац **биобиблиографије** кандидата,
ВАЖНА НАПОМЕНА: Сви кандидати који бране докторску дисертацију на Универзитету у Београду пре одбране морају имати један рад објављен или прихваћен за штампу у часопису са релевантне листе часописа у складу са прописима Универзитета у Београду.
3. пријаву докторске дисертације са образложењем и биобиблиографијом у електронском облику као Word документ (**CD**),
4. **потврду** да је стекао 120 ЕСПБ на ДАС,
5. оверену копију **дипломе о завршеним основним студијама**,
6. оверену копију **дипломе о завршеним мастер (или магистарским) студијама**,
7. **извод из матичне књиге рођених** са уписаним држављанством,
8. доказ о **уплати трошкова** пријављивања докторске дисертације.

Подносилац пријаве својим потписом потврђује да предложену тему није пријављивао на другој високошколској установи у земљи или иностранству.

Име и презиме кандидата:

Анђела Марковић

Број досијеа:

2022/30006

Датум подношења пријаве:

01.10.2025.

Потпис кандидата

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

Пријава теме докторске дисертације –
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
Анђела Марковић

Број досијеа:
2022/30006

Радни наслов теме докторске дисертације

Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику

Научне области којима претежно припада тема докторске дисертације

Филолошке науке

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације

албанонологија, балканологија

Области истраживања којима припада тема докторске дисертације

албански језик, морфологија, синтакса, историјска лингвистика, језичка типологија, балканологија, компаративна лингвистика

Предмет научног истраживања

Основни предмет истраживања предложене докторске дисертације усмерен је на свеобухватну анализу система чланова у албанском језику, која ће бити спроведена кроз дијахронијски и синхронијски приступ. Са дијахронијског становишта биће разматрани порекло и еволуција категорије члана са посебним нагласком на његове типолошке специфичности у ширем индоевропском и балканолошком контексту, док ће синхронијски приступ бити оријентисан на функцију чланова у савременом језичком систему албанског језика.

Балкан представља један од најдетаљније проучених вишејезичних простора, при чему се категорија члана посебно издваја као један од најстаријих балканизма. Њено постојање тумачи се

као резултат вишевековне лексичке и структуралне језичке конвергенције. Према Ковачецу (1988) категорија члана је једна од најрепрезентативнијих особина језика балканског ареала. У условима у којима долази до појачаног језичког контакта, систем чланова образује се као средство за превазилажење комуникативних баријера и неразумевања међу говорницима (Toyota & Kovačević 2012). Шалер (H. Schaller) посебно наглашава да албански, македонски, бугарски и румунски деле највећи број балканских структурних црта, при чему употреба постпозитивног члана представља једну од централних карактеристика (Mišeska Tomić 2006¹). Упркос бројним истраживањима и написаним студијама о пореклу чланова, ово питање и даље остаје делимично нерешено, зато што ниједна од предложених хипотеза није у потпуности доказана.

Категорија одређеног члана није својствена искључиво балканским језицима, већ је присутна и у другим индоевропским језицима. Ипак, специфичност чланова овог ареала огледа се у чињеници да су они постпозитивни. Албански језик, међутим, заузима посебно место јер поседује и постпозитивни и препозитивни члан, чиме је формиран јединствен морфолошки модел унутар индоевропске породице језика. Док постпозитивни члан врши функцију одређеног члана, препозитивни члан јавља се уз придеве, редне бројеве, разломке, поједине заменице, специфичну врсту именица са чланом, а посебну категорију чини и генитивни члан за означавање припадности. Док постпозитивни чланови, тј. наставци за грађење одређеног вида имају функцију да одреде именицу и прецизирају њено значење, препозитивни чланови превасходно служе као средство за повезивање различитих врста речи са именицом. Кључна разлика између ове две врсте члана огледа се у њиховој вези са категоријом одређености (Spiro 2021). Историјска граматика бави се проучавањем постпозитивних чланова, док савремена граматика, нарочито синтакса, ставља фокус на препозитивне чланове.

С обзиром на то да албански језик, како смо већ истакли, има јединствен морфолошки систем, тј. и препозитивне и постпозитивне чланове, структура дисертације ће бити организована у два засебна сегмента (детаљније у „Оквирни план истраживања“) – први ће бити посвећен детаљној анализи препозитивног члана и његовим синтаксичким и семантичким особинама, док ће у другом бити разматрани порекло, развој и функција постпозитивног члана

У поређењу са другим индоевропским језицима, где се придеви разликују на основу морфолошких наставака, албански језик показује значајну структурну специфичност. Придеви у албанском језику слажу се са именицом у роду, броју и падежу, а ова флексија је код одређене врсте придева (придеви са препозитивним чланом) условљена променом препозитивног члана. Додатно, придеви у албанском језику имају способност поименичавања (супстантивизације), тј. преласка у категорију именица. Када говоримо о поименичавању ваља указати и на категорију одређеног вида код придева у српском језику. Већина описних и градивних придева у српском језику разликују два облика – краћи облик (са нултим наставком) и дужи облик (са наставком -и). Иако се ова дистинкција у језичкој пракси све више губи и према језичкој интуицији говорника једина могућа форма у свим падежима, осим у номинативу и акузативу, је одређени вид, она се јасно може истаћи (Станојчић & Поповић 2008; Станковић 2013). Док у албанском језику говоримо о контекстуалној (граматичкој) и лексичкој супстантивизацији (Dhrimo 2008; Весі 2010), у српском језику издвајају се две врсте парадигме код придева – адјективна и мешовита (Пипер & Клајн 2014).

Поред именица насталих поименичавањем придева, посебно место у оквиру именског система албанског језика заузимају именице са препозитивним чланом. Иако су за значајан број ових

¹ У својој монографији Мишеска Томић поред Шалеровог виђења издваја и запажања Вајганда (Weigand), немачког балканолога, који за типичне балканске језике узима албански, румунски и бугарски и Сандфелда (Sandfeld) који примећује да су балканске карактеристике типичне за грчки, бугарски, албански, а у извесној мери и за српски.

именица пронађени еквиваленти без члана, ова категорија и даље обухвата велики број лексема. Њихова семантичка важност огледа се у чињеници да припадају појмовним пољима од централног значаја, као што су називи дана у недељи, имена светаца, као и термини који се односе на етничку припадност и родбинску терминологију.

Посебна пажња у дисертацији биће посвећена и изучавању категорије средњег рода, који је албански језик преузео из праиндоевропског језика. Услед упрошћавања именског система и тенденције ка употреби једноставнијих структура у говору, значајан број именица средњег рода временом је ишчезао и данас је сведен на ограничен број лексема. У прошлости, овој категорији припадале су именице које су се односиле на предмете без природног рода, те нису могле да буду сврстане ни у мушки ни у женски род на основу пола. Данас, ове именице имају значајну улогу у проучавању чланова, с обзиром на то да се уз већину јавља препозитивни члан. Према Топалију (2011) овај род се у савременом албанском језику задржао у неколико специфичних категорија – именице формиране од придева насталих од партиципа глагола (*të lodhurit*), синтагме са глаголом у којима се користе ове именице у аблативу (*mbarova së foluri*), именице формиране поименичавањем придева (*të zi*), предлози и предлошки изрази формиран поименичавањем других лексичко-граматичких категорија у аблативу (*së bashku*) и аналитички безлични глаголски облици формиран од предлошких група с именицом средњег рода насталом од партиципа (*për të hyrë*).

С друге стране, увођењем категорије одређеног члана у албански језик дошло је до темељне трансформације у систему деклинације именица, што је резултирало појавом деклинације одређеног и неодређеног вида. Имајући у виду да је погрешна употреба одређеног члана индикатор недовољне језичке компетенције у страном језику, истраживање ће се, такође, ослонити на теорије о усвајању другог језика, нарочито на проблеме интерференције између матерњег и страног језика, као и на типичне грешке које се јављају конкретно у процесу учења албанског језика. Полазећи од анализе правила употребе одређеног и неодређеног вида, у раду ће бити предложени извесни теоријски постулати који могу допринети систематичнијем разумевању и прецизној примени ових правила. На тај начин настојаћемо да повежемо теоријске увиде са практичним аспектима наставе и примене граматичких правила, посебно у контексту одређеног и неодређеног вида, тј. употребе постпозитивног члана. Један од разлога недовољног разумевања употребе вида јесте чињеница да његова погрешна примена не доводи нужно до неразумевања, због чега их говорници често не перципирају као важне. Ипак, правилно усвајање ових граматичких правила представља предуслов за достизање вишег и стилски софистициранијег нивоа језичке компетенције.

Напоследку, рад ће се фокусирати на свеобухватно проучавање категорије члана у албанском језику, при чему ћемо на основу анализе изабраног корпуса (детаљније у „Оквирни опис материјала који ће се користити и метода за његову анализу“), методом дескриптивне и контрастивне анализе настојати да утврдимо њихов морфосинтаксички и семантички статус. На тај начин покушаћемо не само да систематизујемо постојећа сазнања о овој категорији, већ и да формулишемо нове увиде који могу допринети бољем разумевању структуре и динамике савременог албанског језика.

Основне хипотезе од којих се полази у планираном истраживању

У средишту истраживања налазе се морфосинтаксички механизми формирања и употребе препозитивних и постпозитивних чланова у албанском језику. Посебна пажња биће посвећена

проучавању њихове морфолошке структуре, синтаксичких функција и семантичких импликација које формирају унутар именичких синтагми.

Хипотезе у истраживању биће превасходно усмерене на следеће исходе:

- Албански језик је развио јединствен систем препозитивних и постпозитивних чланова, који представља специфичан морфолошки модел у оквиру индоевропске породице језика;

У својој студији *Nyjat në gjuhën shqipe – Diakronia dhe sinkronia e një evolucioni tipologjik: prokliza binare dhe enkliza shqese* [Чланови у албанском језику – Дијахронија и синхронија типолошког развоја: бинарна проклиза и енклиза одређеног вида]² Спиро (2021) истиче чланове као једну од централних граматичких категорија у албанском језику, наглашавајући да су они из корена трансформисали именски и придевски систем. Препозитивни и постпозитивни чланови не само да су променили структуру деκлинације именица, већ су довели до јасне дистинкције у обележавању рода, броја и падежа.

- Систем чланова у албанском и румунском језику показује висок степен еквиваленције, што даље упућује на дубље историјске и географске везе;

Бројне заједничке одлике у овим језицима могу се објаснити историјским контактом, док се разлике, пре свега развој препозитивног члана, доводе у везу са периодом независног развоја ових језика (Çabej 1973; Demiraj 1978; Mišeska Tomić 2006; Abrashi 2012).

- Контакт албанског и румунског са бугарским и македонским језиком имао је пресудну улогу у формирању категорије члана у овим језицима;

Како протобугарски језик није имао чланове, Спиро (2021) долази до закључка да се постпозитивни члан образовао у албанском и румунском пре контакта са бугарским језиком и говорницима словенских језика (нарочито говорницима српског). Чињеницу да албански језик представља изолат у индоевропској породици језика, док се румунски развио у супстрату различитом од оног који је условио еволуцију осталих романских језика, могуће је посматрати као додатни аргумент у прилог наведеној хипотези.

- Категорија средњег рода у албанском језику знатно је редукована услед упрошћавања именског система, али и даље опстаје код ограниченог броја лексема;

Све мања употреба именица средњег рода условљена је тенденцијом ка упрошћавању говора и што бржег преношења поруке, редукцијом наставака за именице мушког и средњег рода, као и функцијом препозитивног члана – у свести говорника је логично да се испред препозитивног члана налази именица на коју се члан односи, што у случају именица са препозитивним чланом изостаје (Spiro 2021).

- Иако постоји мали број именица са препозитивним чланом, оне имају значајну улогу у специфичним категоријама;

Ове именице имају централно место у оквиру појединих семантичких поља. Оне обухватају називе дана у недељи, лексеме из области родбинске терминологије и етничке припадности, а у архаичним облицима јављају се и као имена светаца итд.

- Систем чланова, као и правила за употребу одређеног члана, у енглеском и албанском језику функционишу на типолошки другачији начин;

² Аутор је извршио превод наслова студија са албанског на српски језик.

Основна карактеристика албанског и енглеског језика јесте присуство одређеног члана. Ипак, суштинска разлика уочава се, пре свега, у његовој позицији – у енглеском је одређени члан препозитиван, док је у албанском постпозитиван. Поред ове формалне дистинкције, ова два језика показују значајна одступања у погледу начина употребе члана. За разлику од албанског где синтаксичке норме имају значајну улогу, тј. функција ових речи у реченици, као и прагматичке референце, у енглеском употреба члана зависи од узајамног утицаја семантике и синтаксе (Kukić & Marković 2025).

- Усвајање правила за формирање одређеног вида именица у албанском представља изазов за говорнике чији матерњи језик нема категорију члана, што у великој мери условљава појаву перзистентних грешака;

Због изузетне сложености и зато што нема одговарајући пандан у осталим језицима, правила за употребу одређеног вида номинала у албанском језику сматрају се једном од најизазовнијих области. Без сумње, матерњи језик говорника који не поседује чланове ограничава могућност њиховог разумевања и усвајања, будући да управо матерњи језик утиче на спонтану и аутоматску употребу чланова.³

Сагледавањем наведених хипотеза истраживање ће тежити да понуди систематизован и целокупан опис категорије члана у албанском језику, уз критичко поређење са појединим индоевропским језицима.

Циљ истраживања и очекивани резултати

Циљ овог истраживања јесте свеобухватно и што потпуније сагледавање порекла, развоја и функције чланова у албанском језику, са посебним освртом на њихову примену у стандардном језику. На основу консултоване примарне и секундарне литературе, износимо претпоставку да ће истраживање допринети дубљем разумевању механизма употребе чланова у албанском језику, што је од посебне важности за говорнике чији матерњи језик не познаје ову граматичку категорију. Истраживање је усмерено на разматрање релевантних граматичких начела и проблема који се односе на употребу чланова, а осим теоријског значаја, рад има и јасну практичну димензију – настоји да пружи смернице за наставу, посебно у области усвајања система чланова као једне од најсложенијих граматичких категорија.

Категорији члана у албанском језику посвећен је велики број истраживања. Демирај (1969а, 1969б, 1978) у својим студијама *Emrat prejfoljorë asnjnës dhe togjet me vlerë foljore të formuara me pjesëmarrjen e tyre* [Глаголске именице средњег рода и глаголске синтагме формиране са њима], *Rreth kategorisë së shquarsisë e të pashquarsisë në gjuhën shqipe* [О категорији одређеног и неодређеног вида у албанском језику] и *Rreth “nyjave të përparme” të shqipes, vështruar edhe në përqasje me rumanishten* [О „препозитивним члановима“ у албанском језику, сагледано у поређењу

³ Мастер (1997) у свом раду *The English Article System: Acquisition, Function and Pedagogy* о усвајању правила за употребу чланова у енглеском указује на то да се говорници чији матерњи језик не познаје категорију члана у процесу усвајања ове граматичке јединице налазе у извесном „заостатку“ у односу на говорнике језика који поседује развијен систем чланова. Наиме, будући да у њиховом језику ова категорија не постоји, они најпре морају да је „створе“, а затим постепено да уоче разлике између структуре сопственог језика и енглеског. Као последица, усвајање норми за правилну употребу чланова код ове групе говорника захтева знатно више времена и напора.

са румунским језиком], Хендрикс (1982) у раду *On distinguishing articles in Albanian*, Риза (1982) у свом раду *Probleme të nyjave të shqipes* [Проблематика чланова у албанском језику], Агалиу (1987) у свом раду *Nyjë apo morfetë eptimi?* [Члан или флективна морфема?], Топали (2007b) у свом раду *Nyja joshquese e gjuhës shqipe* [Неодређени члан у албанском језику] и Спиро (2009, 2012, 2021) у својим студијама *Evolucioni paralel i nyjave të përpërme e të prapme në gjuhën shqipe* [Паралелни развој препозитивних и постпозитивних чланова у албанском језику], *Përsëritja e nyjës para elementeve të sintagmës emërore në greqishte dhe shqipe dhe problemi i nyjave në shqip* [Понављање члана испред елемената именичке синтагме у грчком и албанском и проблематика чланова у албанском језику], *Nyjat në gjuhën shqipe – Diakronia dhe sinkronia e një evolucioni tipologjik; prokliza binare dhe enkliza shquese* [Чланови у албанском језику – Дијахронија и синхронија типолошког развоја: бинарна проклиза и енклиза одређеног вида] дали су значајан допринос. Поред радова који говоре искључиво о овој теми, категорија чланова се темељно обрађује у еминентним граматикама, међу којима ћемо издвојити: *Gramatika e gjuhës shqipe I* [Грамматика албанског језика I] (Agalliu et al. 2002), *Gramatika e gjuhës shqipe II* [Грамматика албанског језика II] (Çeliku et al. 2002), *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë* [Грамматика албанског језика за све] и *Gramatika e gjuhës shqipe për mësuesit e gjuhës shqipe* [Грамматика албанског језика за предаваче албанског језика] (Beci 2004, 2010), *Gramatika praktike e gjuhës shqipe* [Практична граматика албанског језика] (Çeliku et al. 2011), *Gramatika historike e gjuhës shqipe* [Историјска граматика албанског језика] (Topalli 2011) и *Morfologija albanskog jezika* (Malja-Imami 2024). Чланови су предмет истраживања многих научних радова и на нашим просторима, а неки од њих су *O pravilima upotrebe neodređenog i određenog nominala u albanskog jeziku* (Krijezi & Mutavdžić 2021) и *O problematiku razumevanja vida nominala u albanskog: Prilog nastavi albanskog kao stranog/drugog jezika* (Кријеџи & Мутавдџић 2024).

Проблематика члана у албанском језику привукла је пажњу бројних лингвиста, нарочито у оквиру истраживања карактеристика језика Балканског језичког савеза и у поређењу са другим индоевропским језицима.⁴ Ово поље истраживања буди посебну пажњу због јединственог развоја чланова у албанском језику, а велики број студија на ову тему указује да је проучавање категорије члана, како са дијахронијског становишта, тако и у оквиру контрастивне анализе са другим језицима који поседују категорију члана, посебно значајно за лингвисте.

Стога, значај овог истраживања произилази из самог предмета истраживања. Сматрамо да предложена дисертација може да подстакне даља истраживања у области морфосинтаксе, али и да пружи значајан допринос контрастивним студијама у оквиру балканологије и опште лингвистике.

Очекујемо да ће уз помоћ систематичне анализе бити остварени постављени истраживачки циљеви и иницијално формулисане хипотезе, као и да ће добијени резултати пружити релевантан материјал којим ћемо поткрепити наведене хипотезе.

Теоријски оквир на који ће се истраживање ослањати

Албански језик је изолат у индоевропској породици језика. Једна од његових најкарактеристичнијих граматичких категорија јесу систем чланова, који је дуго био предмет интересовања многих значајних лингвиста, како у погледу његовог порекла, тако и функције.

Чланови су одувек представљали граматичку категорију која је привлачила пажњу, а њихово порекло је тумачено на различите начине. Изучавајући балканске језике различити лингвисти (F.

⁴ Одређени радови који се баве овом темом су део прелиминарне литературе предложене за ову дисертацију.

Miklošič, G. Weigand, K. Sandfeld, J. Lindstedt, P. Hendriks, H. Schaller) су их груписали према различитим карактеристикама као мање или више „балканске“. Историјски гледано, Копитар је већ 1829. године уочио да језици који се говоре јужно од Дунава имају аналогне граматичке форме изражене кроз другачији језички материјал (Mišeska Tomić 2006). Неколико деценија касније, Миклошич (1861) је први идентификовао низ заједничких карактеристика балканских језика (Ismajli 2012a), а двадесетих година 20. века Трубецки (Trubetzkoy) уводи посебан појам *Balkan Sprachbund* како би дефинисао конвергентни простор у којем језици упркос томе што су различити, показују висок степен структурне сличности. Неке од карактеристика које се издвајају као балканизми су:

- Постпозитивни одређени члан у албанском, македонском и румунском језику;
- Синкретизам локације и правца кретања у албанском и модерном грчком, као и генитива и датива у албанском и македонском;
- Удвајање краћих облика личних заменица у функцији правог и неправог објекта у албанском и македонском;
- Будуће време које се гради помоћу глагола „хтети“ у румунском, јужном дијалекту албанског (тоскијском), македонском и модерном грчком;
- Перфекат који се гради помоћу глагола „имати“ и партиципа у албанском, македонском, румунском и модерном грчком;
- Аналитичка компарација придева и прилога у албанском, румунском и македонском;
- Грађење бројева од 11 до 19 по принципу „један-на-десет“ у албанском, македонском и румунском (Božović, Kovačević et al. 2022).

Лингвисти који су се бавили проучавањем особина језика у оквиру Балканског језичког савеза истичу употребу постпозитивног члана као једног од најважнијих балканизма, а према Ковачецу (1988) управо је постпозиција члана издвојила језике Балканског савеза.

Реч „члан“ (алб. *nyjë*) у албанском употребио је по први пут Сами Фрашери (Sami Frashëri) 1886. године у *Shkronjëtoe e gjuhës shqip*, али је под тим граматичким термином подразумевао искључиво препозитивне чланове. Фрашери дефинише чланове као „мале речи“ које се појављују уз именице, придеве и заменице како би их повезале и одредиле (Spiro 2021). Постпозитивни члан има функцију да индивидуализује специфичан предмет или особу из шире групе, док препозитивни члан, који може бити везан и слободан, повезује именицу испред с речју која следи са којом се слаже у роду, броју и падежу (Cipo 1949; Vokshi 1957).

Албански језик се у многим аспектима разликује од осталих језика Балканског језичког савеза – по броју падежа, тј. улози синкретизма падежа, али и по присуству категорије члана. Именице у албанском језику имају четири морфолошке категорије – категорију рода, броја, одређености и неодређености. Категорија одређености има семантичка својства (способност да индивидуализује одређену именицу), али и синтаксичка (нпр. одређени вид се употребљава иза предлога за номинатив).

Основни теоријски оквир на којем ће ово истраживање бити засновано је комбинација морфолошких, синтаксичких и семантичких приступа који омогућавају систематску анализу употребе чланова у албанском језику. Теоријску подлогу истраживања чини изузетно утицајна литература из области морфологије и синтаксе албанског језика, као и компаративних студија у оквиру Балканског језичког савеза и других индоевропских језика. Ови радови пружају неопходну основу за разумевање употребе чланова у албанском језику, кроз анализу различитих језичких структура. Истраживање укључује систематску анализу употребе чланова у стандардном албанском језику, са освртом на њихов морфолошки, синтаксички и семантички развој.

Оквирни опис материјала који ће се користити и метода за његову анализу

Материјал који ће бити узет у разматрање и који представља грађу за израду предложене дисертације обухвата више кључних области релевантних за проучавање категорије члана у албанском језику – морфологију, синтаксу, историјски развој албанског језика, као и компаративна истраживања у оквиру балканског језичког ареала и у ширем индоевропском контексту.

Истраживање ће бити засновано на примарној и секундарној литератури која ће нам пружити увид у категорију члана у различитим контекстима.

Као примарна литература и основни део корпуса служиће савремене граматике албанског језика у којим је детаљно описана морфолошка и синтаксичка структура албанског језика, као и студије које пружају увид у развој и варијације употребе чланова кроз време.

Једна од најеминентнијих граматика и наша главна референца у истраживању биће *Gramatika e gjuhës shqipe I* [ГраMATика албанског језика I] у издању Академије наука Албаније (Agalliu et al. 2002), која представља најобухватнији нормативни приказ граматичког система савременог албанског језика, као и друге граматике истакнутих албанолога (Cipo 1949; Begolli 1964; Demiraj 1986; Newmark et al. 2004; Beci 2004, 2010; Topalli 2011; Malja Imami 2008, 2024).

У домену студија посвећених проучавању категорије члана, ослонићемо се на различите радове значајних лингвиста (Demiraj 1969b, 1978; Bokshi 1984; Topalli 2007b; Spiro 2009, 2012, 2021), док ће као кључна референца за истраживање порекла чланова у албанском послужити *Gramatika historike e gjuhës shqipe* [Историјска граматика албанског језика] (Topalli 2011), која даје целовит увид у историјску еволуцију албанског језика.

Као секундарну литературу користићемо студије које се баве проучавањем општих принципа одређености у језицима како балканског ареала, тако и у оквиру индоевропске језичке породице. Ова грађа ће обезбедити неопходни теоријски и компаративни оквир, који ће нам помоћи да сагледамо специфичности албанског језика и његовог система чланова у ширем типолошком контексту.

Оквирни план истраживања

Након детаљног ишчитавања и анализирања примарних и доступних секундарних извора и израде нацрта рада, приступићемо непосредној изради докторске дисертације. Истраживање је осмишљено као сложени процес који ће се одвијати у више фаза.

У уводном делу биће изложене полазне напомене, дефинисани кључни појмови у истраживању, описан методолошки приступ и прецизиран теоријски оквир. Након тога истраживање ће бити усмерено на главни предмет истраживања, систем чланова у албанском језику са фокусом на њихову морфолошку структуру и синтаксичке функције, као и аспекте њиховог значења.

Према претходно изложеном плану, рад ће бити подељен у два дела.

У првом делу рада фокус истраживања ће бити на препозитивном члану и његовим карактеристикама, где ћемо истаћи његову синтаксичку улогу, као и његово место у морфолошком систему албанског језика. У другом делу ћемо анализирати порекло, развој и функцију постпозитивног члана, као и његову улогу у деклинацији именица. У оквиру овог дела ћемо систематизовати и правила за употребу неодређеног и одређеног вида номинала.

Категорију члана у албанском језику ћемо посматрати кроз призму различитих лингвистичких дисциплина, како бисмо на свеобухватан начин образложили и потврдили полазне хипотезе истраживања. Ослањајући се на контрастивну анализу и увидом у досадашња истраживања чланова, како у албанском, тако и у другим језицима, истакнућемо специфичности система чланова у албанском језику, а затим уз помоћ методе анализе и синтезе обрадити резултате који су добијени.

Фазе истраживања

Први део истраживања обухвата теоријски осврт на досадашња истраживања у области категорије члана у албанском језику у ширем балканолошком и индоевропском контексту. Овај део ће укључити критичко сагледавање доступне релевантне литературе, као и систематизацију различитих теоријских приступа.

Централни део истраживања биће усмерен на аналитичку обраду грађе, кроз дијахронијску и синхронијску анализу система чланова. У овој фази ћемо испитивати порекло, развој и функције препозитивног и постпозитивног члана. Упоредна анализа и посебни осврт на румунски, бугарски и македонски језик ће нам омогућити да јасније укажемо на место албанског језика унутар балканског језичког ареала, док ће контрастивна анализа са енглеским и другим индоевропским језицима истаћи специфичности и типолошке разлике у систему чланова у овим језицима и албанском. Главни део дисертације биће подељен у више поглавља у којима ће се подробније анализирати поједини аспекти теме дисертације. Оквирно гледано, предложену дисертацију чиниће следеће целине:

- проучавање порекла постпозитивног и препозитивног члана у албанском језику;
- анализа категорије члана у балканским језицима и место албанског унутар Балканског језичког савеза;
- упоређивање система чланова у албанском са другим индоевропским језицима;
- анализа средњег рода у албанском језику;
- поименичавање придева;
- именице са препозитивним чланом;
- генитивни члан;
- проблематика усвајања правила за употребу одређеног и неодређеног вида номинала, са посебним акцентом на интерференцију између матерњег језика говорника и албанског језика, као и на методолошке потешкоће у настави албанског језика као страног.

У завршном делу рада ћемо резимирати и систематизовати кључне ставове изнете у раду, које ћемо упоредити са полазним хипотезама. Такође, указаћемо на потенцијалне правце за даља истраживања везана за ову тему, нарочито у области наставе албанског језика као страног и проучавања механизма овладавања категоријом члана.

Прелиминарни списак стручне литературе

- Abbot, B. (1999). Support for a Unique Theory of Definiteness. U: T. Matthews & D. Strolovitch (ured.), *SALT IX* (str. 1–15). Ithaca, NY: Cornell University. <https://doi.org/10.3765/salt.v9i0.2834>
- Abbot, B. (2001). Definiteness and identification in English. U: N.T. Enikö (ured.), *Pragmatics in 2000: Selected papers from the 7th International Pragmatics Conference, vol. 2*, Antwerp: International Pragmatics Association.
- Abbot, B. (2006). Definite and Indefinite. *Encyclopedia of Language & Linguistics*, 3, 392–399. <https://doi.org/10.1002/9780470756959.ch6>
- Abrashi, T. (2012). Nyja e prapavendosur në gjuhët ballkanike – Ngjashmëritë dhe dallimet morfo-sintaksore. U: R. Ismajli (ured.), *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit* (235–266). Prishtinë: Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës; Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Abrashi, T. (2020). Rreth disa çështjeve të diskutueshme të sintagmës emërore të shqipes. U: R. Ismajli (ured.), *Studimet Albanologjike në Itali* (str. 407–436). Prishtinë: ASHAK.
- Agalliu, F. (1970). Mbi pjesët e ligjëratës në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 24(4), 83–91. <https://doi.org/10.62006/sf.v1i4.2965>
- Agalliu, F. (1975). Ndërtimi dëftor + Emër i shquar në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 29(1), 125–127.
- Agalliu, F. (1979). “Shkronjëto e gjuhës shqip” e S. Frashërit – vepër e rëndësishme e gramatologjisë shqiptare. *Studime filologjike*, 33(3), 13–29.
- Agalliu, F. (1980). Sa rasa ka gjuha shqipe?. *Studime filologjike*, 34(3), 159–170.
- Agalliu, F. (1987). Nyjë apo morfemë eptimi?. *Studime filologjike*, 41(1), 167–174.
- Agalliu, F., Angoni, E., Demiraj, Sh., Dhrimo, A., Hysa, E., Lafe, E. & Likaj, E. (2002). *Gramatika e gjuhës shqipe I*. Tiranë: Akademia e shkencave e Shqipërisë; Instituti i gjuhësisë dhe i letërsisë.
- Ajdini-Murtezi, Sh. & Azizi, H. (2021). Syncretization of Cases in Albanian and Latin. *Albanologjia*, 15–16, 168–175.
- Ajeti, I. (2005). *Studime dialektore dhe etimologjike*. Tiranë: Akademia e Shkencave të Shqipërisë.
- Ajeti, I. (2017). *Studime për gjuhën shqipe: Veptra të zgjedhura* (Zgjedhi dhe përgatiti akademik Rexhep Ismajli). Prishtinë: Akademia e shkencave dhe e Arteve e Kosovës.
- Andreevna Makarova, E. & Nikolaevich Polyakov, V. (2015). The Origin of the Article in Indo-European Languages of Western Europe. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(5), 61–75.

- Androutsopoulou, A. (2001). Adjectival Determiners in Albanian and Greek. U: M. Rivero & A. Ralli (ured.), *Comparative Syntax of Balkan Languages* (str. 161–199). Oxford: University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780195129519.003.0007>
- Arapi, I. (2011). Mbi elementet e përbashkëta gramatikore dhe leksikore të arumanishtes, rumanishtes dhe shqipes sipas një gramatike moderne. *Studime filologjike*, 65(3–4), 35–51. <https://doi.org/10.62006/sf.v1i3-4.3290>
- Arsenijević, B. (2015). Atypical demonstratives in an articleless language: Syntax, Semantics and Pragmatics. U: E. Boeff, M. Coniglio, E. Schlachter & T. Veenstra (ured.), *Demonstratives*. Berlon: Mouton de Gruyter. <http://dx.doi.org/10.1515/9783110560299-006>
- Asenova, P. (2002). *Balkanska lingvistika: Osnovni problem na balkanskih jezikov sajuz*. V. T'rnovo: Faber.
- Barker, C. (2005). Possessive weak definites. U: J. Kim et al. (ured.), *Possessives and Beyond: Semantics and Syntax* (str. 89–113). Amherst, MA: GLSA Publications.
- Beci, B. (2004). *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë*. Tiranë: Botime EDFa.
- Beci, B. (2010). *Gramatika e gjuhës shqipe për mësuesit e gjuhës shqipe*. Tiranë: Botime EDFa.
- Beci, B. (2012). Konsiderata e përgjithshme për rolin e shqipes në formimin e bashkësisë gjuhësore ballkanike. U: R. Ismajli (ured.), *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit* (str. 145–161). Prishtinë: Akademia e Shkencave.
- Begolli, M. (1964a). *Gramatika e gjuhës shqipe për mësuesit e gjuhës shqipe*. Tiranë: Botime EDFa.
- Begolli, M. (1964b). *Gramatika për klasën e VIII të shkollës fillore*. Beograd: Enti i i Botimeve të Teksteve të Republikës Socialiste të Serbisë.
- Beluli, R. (2006). Albanologu Gustav Weigand dhe vizioni i tij mbi Ballkanin. *Hylli i dritës*, 1, 54–67.
- Bickerton, D. (2016). *Roots of language* (Classics in Linguistics 3). Berlin: Language Science Press.
- Birner, B. & Ward, G. (1994). Uniqueness, Familiarity and the Definite Article in English. *BLS* 20, 93–102. <https://doi.org/10.3765/bls.v20i1.1479>
- Bjeletić, M. (1994). Terminologija krvnog srodstva u srpskohrvatskom jeziku. *Južnoslovenski filolog*, L, 199–207.
- Bokshi, B. (1980). *Rruga e formimit të fleksionit të sotëm nominal të shqipes*. Prishtinë: Akademia e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës.
- Bokshi, B. (1984). *Prapavendosja e nyjës në gjuhët ballkanike*. Prishtinë: Rilindja.
- Bokshi, B. (2014). *Varia*. Prishtinë: Akademia e shkencave dhe e arteve të Kosovës.
- Bošković, Ž. (2008). What will you have, DP or NP?. *Proceedings of NELS*, 37, 101–114.

- Bošković, Ž. (2009). More on the No-DP Analysis of Article-less Languages. *Studia Linguistica*, 63, 187–203. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9582.2009.01158.x>
- Božović, Đ. (2021). Roli i sinkretizmit në sistemin rasor të shqipes. U: M. Marinković & M. Krijezi (ured.), *Mapping Balkan Routes 2: Literary, Cultural and Linguistic Landscapes – European Perspectives*, 2, (str. 59–68). Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet. <https://doi.org/10.18485/mbr.2021.2.ch3>
- Božović, Đ. (2023). Motivating a Morpheme: Albanian case syncretism as a case study. U: J. Audring et al. (ured.), *Comparing typologies: Proceeding of the 13th Mediterranean Morphology Meeting* (27–36). University of Patras. <http://dx.doi.org/10.30687/BES/2785-3187/2023/02/001>
- Božović, Đ., Kovačević, B. & Toyota, J. (2022). Cultural Acquisition and the Formation of Linguistic Areas: A View from the Balkans and Beyond. U: J. Toyota, I. Richards, & B. Kovačević (ured.), *Second Language Learning and Cultural Acquisition: New Perspectives* (str. 65–78). Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Breu, W. (2021). Italo-Albanian: Balkan Inheritance and Romance Influence. *Journal of Language Contact*, 14, 147–183. <http://dx.doi.org/10.1163/19552629-14010006>
- Çabej, E. (1970). Kontributi i shqipes në formimin e lidhjes gjuhësore ballkanike. *Studime filologjike*, 24(4), 3–19. <https://doi.org/10.62006/sf.v1i4.2958>
- Çabej, E. (1973). Shqipja dhe gjuhët fqinje. *Studime filologjike*, 27(4), 95–107.
- Çabej, E. (1975). Disa mendime mbi marrëdhëniet gjuhësore rumune-shqiptare. *Studime filologjike*, 29(1), 49–65.
- Çabej, E. (1977). *Studime gjuhësore IV; Nga historia e gjuhës shqipe*. Prishtinë: Rilindja.
- Çabej, E. (2008). *Hyrje në historinë e gjuhës shqipe* (Pjesa e parë). Botime Çabej.
- Camaj, M. (1984). *Albanian Grammar with Exercises, Chrestomathy and Glossaries*. (L. Fox, prev.). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Campos, H. (2008). Some Notes on Adjectival Articles in Albanian. *Lingua*, 7(119), 1009–1034. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2008.09.014>.
- Çanta, A. (2018). Definiteness and Indefiniteness of Nouns in English and Albanian: A Contrastive Analysis. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 7(1), 137–145. <http://dx.doi.org/10.2478/ajis-2018-0014>
- Catasso, N. (2011a). Genitive-Dative Syncretism in the Balkan Sprachbund: An Invitation to Discussion. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, 2(8), 70–93.
- Catasso, N. (2011b). The Grammaticalization of Demonstratives: A Comparative Analysis. *Journal of universal language*, 12-1, 7–46. <https://doi.org/10.22425/jul.2011.12.1.7>
- Çeliku, M. (1971). Kontribut për dy probleme të morfologjisë së gjuhës së sotme shqipe. *Studime filologjike*, 25(1), 137–164.

- Çeliku, M. (2010). Kontributi i Selman Rizës për nyjat e rasat e emrit në rrafshin sinkronik. *Studime filologjike*, 64(1–2), 123–128.
- Çeliku, M., Domi, M., Floqi, S., Mansaku, S., Përnaska, R., Prifti, S. & Totoni, M. (2002). *Gramatika e gjuhës shqipe II*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Çeliku, M., Karapinjalli, M., Stringa, R. (2011). *Gramatika praktike e gjuhës shqipe*. Tiranë: Shtëpia botuese ILAR.
- Christian, R.F. (1961). Some consequences of the lack of a definite and indefinite article in Russian. *Slavic and East European Journal*, 5, 1–11. <https://doi.org/10.2307/304532>
- Cipo, K. (1949). *Gramatika shqipe*. Tiranë: Instituti i shkencavet.
- Corbin, F. & Ašić, T. (2020). Does Serbian Have Three Demonstratives?. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 63(1), 91–114. https://doi.org/10.18485/ms_zmsfil.2020.63.1.7
- Corder, S.P. (1967). The significance of learners' errors. *International Review of Applied Linguistics* 5, 161–170.
- Cornilescu, A. & Nicolae, A. (2011a). On the Syntax of Romanian Definite Phrases: Changes in the Patterns of Definiteness Marking. U: P. Sleeman & H. Perridon (ured.), *The Noun Phrase in Romance and Germanic Structure, Variation and Change* (str. 193–221). Amsterdam: Benjamins. <https://doi.org/10.1075/la.171.14cor>
- Cornilescu, A. & Nicolae, A. (2011b). On the history of Romanian genitives: The prenominal genitive. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, XIII(2), 37–55.
- Cornilescu, A. & Nicolae, A. (2015). Classified Proper Names in Old Romanian: Person and Definiteness. U: V. Hill (ured.), *Formal Approaches to DPs in Old Romanian* (str. 100–153). https://doi.org/10.1163/9789004292550_005
- Dauti, L. (2016). Rreth emërzimit kontekstual të mbiemrit në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 70(1–2), 111–121.
- Dauti, L. (2016). Elipsa si bazë e emërzimit kontekstual të mbiemrit në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 70(3–4), 117–128.
- Dauti, L. (2022). Risi në konceptualizimin e sistemit rasor të gjuhës shqipe (rasti i gjinore, dhanore dhe rrjedhore). *Studime filologjike*, 75(1–2), 55–88. <https://doi.org/10.62006/sf.v1i1-2.3057>
- De Mulder, W. & Carlier, A. (2012). The grammaticalization of definite articles. U: B. Heine & H. Narrog (ured.), *The Oxford Handbook of Grammaticalization* (str. 522–534). Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199586783.013.0042>
- Declerck, R. (1986). Two notes on the theory of definiteness. *Journal of Linguistics*, 22, 25–39. <https://doi.org/10.1017/S0022226700010549>

- Demiraj, Sh. (1966). Rreth ndërtimit të gjinisë së emrave në shumës në shqipe vështuar edhe në përqasje me rumanishten. *Studime filologjike*, 20(4), 83–97.
<https://doi.org/10.62006/sf.v23i4.2596>
- Demiraj, Sh. (1968). Rreth mbaresavet të shumësit të emrave asnjës në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 22(2), 137–148. <https://doi.org/10.62006/sf.vi2.2796>
- Demiraj, Sh. (1969a). Emrat prejfoljorë asnjës dhe togjet me vlerë foljore të formuara me pjesëmarrjen e tyre. *Studime filologjike*, 23(2), 39–74. <https://doi.org/10.62006/sf.v1i2.2855>
- Demiraj, Sh. (1969b). Rreth kategorisë së shquarësisë e të pashquarësisë në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 23(4), 145–159.
- Demiraj, Sh. (1972). *Çështje të sistemit emëror të gjuhës shqipe*. Universiteti Shtetëror i Tiranës, Fakulteti i Historisë dhe i Filologjisë, Katedra e Gjuhës Shqipe.
- Demiraj, Sh. (1978). Rreth “nyjave të përparme” të shqipes, vështuar edhe në përqasje me rumanishten. *Gjurmime albanologjike – Seria e shkencave filologjike*, VII, 65–72.
- Demiraj, Sh. (1981). Rreth vendit të përcaktorëve në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 35(2), 69–86.
- Demiraj, Sh. (1986). *Gramatikë historike e gjuhës shqipe*. Tiranë: 8 Nëntori.
- Demiraj, Sh. (2004). *Gjuhësi ballkanike*. Tiranë: Shkenca.
- Dhrimo, A. (1969). Mbi disa çështje të klasifikimit morfologjik të mbiemrave në shqipen e sotme letrare. *Studime filologjike*, 23(1), 49–69.
- Dhrimo, A. (1970). Kategoritë gramatikore të mbiemrave. *Studime filologjike*, 24(3), 85–124.
<https://doi.org/10.62006/sf.v1i3.2948>
- Dhrimo, A. (1971). Substantivimi i mbiemrave. *Studime filologjike*, 25(1), 79–93.
- Dhrimo, A. (2008). *Për shqipen dhe shqiptarët I*. Tiranë: INFOBOTUES.
- Dimitrova-Vulchanova, M. & Giusti, G. (1998). Fragments of Balkan Nominal Structure. U: A. Alexiadou & C. Wilder (ured.), *Possessors and Movement in the Determiner Phrase* (str. 333–360). Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/la.22.12dim>
- Dixon, R.M.W. (2006). The articles in English. *Studia Anglica Posnaniensia*, 42, 31–46.
- Dobrovie-Sorin, C. & Giurgea, I. (2006). The suffixation of the definite articles of Balkan languages. *Revue roumaine de linguistique*, 51, 73–104.
- Dryer, M. S. (1989). Article-noun order. *Chicago Linguistic Society*, 25, 83–97.
- Durmishi Elezi, G. (2013). Vështrim e interpretim gjuhësor mbi mënyrën e konceptimit të njëjës si pjesë ligjrate. *Aktet*, VI(4), 430–437.
- Faingold, E. (1993). The Development of the Definite Article from Latin to Spanish and Portuguese. Rad izložen na: *1993 Annual Meeting of the Linguistic Society of America*, Los Angeles, California.

- Fortson, B. W. (2004). *Indo-European Language and Culture*. London: Blackwell Publishers.
- Friedman, V. (1973). The question of a Bulgarian indefinite article. U: Th. Butler (ured.), *Bulgaria, past and present* (str. 334–339). Madison.
- Friedman, V. (1995–1999). Variation and Grammaticalization in the Development of Balkanisms. *Studia Albanica*, 32, 95–110.
- Friedman, V. (2003). 'One' as an Indefinite Marker in Balkan and Non-Balkan Slavic. U: A. Timberlake & M. Flier (ured.), *Slavica* (str. 93–112). Bloomington.
- Friedman, V. (2005). Albanian in the Balkan Linguistic League: A Reconsideration of Theoretical Implications. *Studia Albanica*, 1, 33–43.
- Friedman, V. (2011). Balkans as a linguistic area. U: K. Brown (ured.), *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2. izdanje (str. 657–672). Oxford: Elsevier.
- Gardani, F., Loporcaro, M. & Guidici, A. (2021). In and Around the Balkans: Romance Languages and the Making of Layered Languages. *Journal of Language Contact*, 14(1), 1–23.
- Giusti, G. (1994). Enclitic articles and double definiteness: A comparative analysis of nominal structure in Romance and Germanic. *The Linguistic Review*, 11(3–4), 83–94.
- Giusti, G. (1995). The categorial status of Determiners. U: L. Haegeman (ured.), *The New Comparative Syntax* (str. 95–123). London, New York: Longman.
- Giusti, G. (2002). The functional structure of noun phrases: A bare phrase structure approach. U: G. Cinque (ured.), *Functional Structure in DP and IP* (str. 54–90). OUP.
- Gostl, I. (1987). Mbi transfonemizimin e antroponimisë shqiptare. U: I. Ajeti (ur.), *Çështje të studimeve albanologjike* (str. 109–139). Prishtinë: Instituti albanologjik i Prishtinës.
- Hamp, E. (1994). Albanian. U: R. E. Asher (ured.), *The Encyclopedia of Language and Linguistics* (str. 1626–1692).
- Haxhillari, H. (2021). *Caktuesori në gjuhët e Ballkanit*. Tiranë: INFBOTUES.
- Haxhillari, H. (2024a). Genitival Phrases in Albanian and Romanian. A comparative Approach. *Balcania et Slavia*, 4(2), 1–12. <http://dx.doi.org/10.30687/BES/2785-3187/2024/02/002>
- Haxhillari, H. (2024b). The Category of Determiner in Albanian. *Athens Journal of Philology*, 11(4), 327–338. <http://dx.doi.org/10.30958/ajp.11-4-4>
- Heim, I. (1982). *The Semantics of Definite and Indefinite Noun Phrases*, Doktorska disertacija, Amherst: University of Massachusetts.
- Hendriks, P. (1982). On distinguishing articles in Albanian. *Studies in Slavic and General Linguistics*, 2, South Slavic and Balkan Linguistics, 95–108.
- Hewson, J. (1972). *Article and Noun in English*. De Gruyter.

- Ismajli, R. (2012a). Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit. U: R. Ismajli (ured.), *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit* (str. 9–22). Prishtinë: Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës; Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Ismajli, R. (2012b). Shqipja dhe rumanishtja. U: R. Ismajli (ured.), *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit* (str. 185–215). Prishtinë: Akademia e Shkencave.
- Ismajli, R. (2013). Diskutime për prejardhjen e gjuhës shqipe. U: B. Rugova (ured.), *Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare 32(1)* (str. 13–44). Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.
- Ismajli, R. (2015). *Studime për historinë e shqipes në kontekst ballkanik*. Prishtinë: ASHAK.
- Ismajli, R. (2021). Unioni gjuhësor ballkanik përballë diversitetit të idiomave, rasti i shqipes dhe i disa idiomave sllave të jugut. U: Sh. Munishi (ured.), *Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare 39(1)*. Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.
- Jahiu, E. (2021). Nouns' Case System of Albanian Language According to Kolec Topalli. *Filologjia <International Journal of Human Sciences>*, 9(15–16), 57–64.
- Jashari, A. & Çitaku, F. (2009). *Gramatika e gjuhës shqipe: Morfologjia për studentët e degëve të gjuhëve të huaja*. Prishtinë: Universiteti „Fan S. Noli“.
- Joseph B (2001). Is Balkan comparative syntax possible?. U: M. Rivero & A. Ralli (ured.), *Comparative syntax of Balkan languages* (str. 17–43). Oxford: Oxford University Press.
- Joseph, B. D. (2010). Language contact in the Balkans. U: R. Hickey (ured.), *Handbook of Language Contact* (str. 618–633). Oxford: Blackwell.
- Kallulli, D. (1999). *The Comparative Syntax of Albanian: On the Contribution of Syntactic Types to Prepositional Interpretation*, Doktorska disertacija, University of Durham: Department of Linguistics and English Language.
- Kapović, M. (ured.) (2017). *The indo-european languages* (2. izdanje). New York: Routledge Language Family Series.
- Karttunen, L. (1968). What Makes Noun Phrases Definite?. *RAND Corporation Report No. P3871*.
- Katičić, R. (1976). *Ancient Languages of the Balkans (part one)*. The Hague, Paris: MOUTON.
- Klajn, I. (2005). *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- König, E. (2019). Definite articles and their uses. U: D. Olmen, T. Mortelmans & F. Brisard (ured.), *Aspects of Linguistic Variation* (str. 165–184). Boston: De Gruyter Mouton. <http://dx.doi.org/10.1515/9783110607963-006>
- Kovačec, A. (1988). Pojam jezičnog saveza i balkanski jezici. *SOL*, 3, 21–52.

- Krámský, J. (1972). *The Article and the Concept of Definiteness in Language*. The Hague: Mouton.
- Krashen, S. (1981). *Second language acquisition and second language learning*. Elmsford, NY: Pergamon Press.
- Krijezi, M. (2017). Problemet kryesore dhe llojet e gabimeve në mësimdhënien e shqipes si gjuhë e huaj. U: Rr. Paçarizi (ured.), *Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare* 35 (str. 253–263). Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.
- Krijezi, M. & Mutavdžić, P. (2021). O pravilima upotrebe neodređenog i određenog nominala u albanskom jeziku. U: M. Marinković & M. Krijezi (ured.), *Mapping Balkan Routes 2: Literary Cultural and Linguistic Landscapes – European Perspectives*, 2, (str. 123–137). Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet. <https://doi.org/10.18485/mbr.2021.2.ch8>
- Kukić, M. & Marković, A. (2024). Contrastive analysis of the use of articles with anthroponyms in the Albanian and English language. *Узданица*, XXI(2), 113–126. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica21.2.113K>
- Kukić, M. & Marković, A. (2025). The Use of Articles in Toponymic Phrases in English and Albanian. *Društvene i humanističke studije*, 1(27), 213–232. <https://doi.org/10.51558/2490-3647.2025.10.1.213>
- Ledgvey, A. (2017). The Romanian Definite Article in a Comparative Romance Perspective. U: A. Dragomirescu (ured.), *Sintaxa ca mod de a fi. Omagiu doamnei profesoare Gabriela Pan ă Dindelegan, la aniversare* (str. 231–247). București: Editura Universității din București.
- Lyons, C. (1999). *Definiteness*. New York: Cambridge University Press.
- Mala-Imami, N. (2023). Bashkëpërkimi i rasave në gjuhët ballkanike. *Albanologjia*, 10(19–20), 524–531.
- Malja Imami, N. (2008). *Gramatika albanskog jezika (Fonetika i morfologija)*. Beograd: NNK.
- Malja-Imami, N. (2013). *Konvergencija i divergencija padežnih sistema u Balkanskom jezičkom arealu*, Doktorska disertacija, Beograd: Filološki fakultet.
- Malja-Imami, R. N. (2024). *Morfologija albanskog jezika*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki faltet.
- Mann, S.E. (1997). *An Albanian Historical Grammar*. Hamburg: Buske.
- Manojlović, N. & Kočović, M. (2013). Perception of Definite Article Use by the Learners Whose L1 is Serbian. *Узданица*, X(2), 71–83.
- Marković, A. (2025). Imenice sa prepozitivnim članom u albanskom jeziku. U: N. Malja Imami & M. Krijezi (ured.), *Zbornik radova sa međunarodne konferencije povodom 101. godišnjice učenja*

albanskog jezika na Univerzitetu u Beogradu. (str. 74–87). Beograd: Filološki fakultet.
<https://doi.org/10.18485/albanolog101.2025.ch6>

- Marušić, F. & Žaucer, R. (2007). On the Adjectival definite article in Slovenian. *Pismo* 5.1, 102–123.
- Master, P. (1987). *A cross-linguistic interlanguage analysis of the acquisition of the English article system*, Neobjavljena doktorska disertacija, Los Angeles: University of California.
- Master, P. (1988). Acquiring the English Article System: A Cross-Linguistic Interlanguage Analysis. Rad izložen na: *Annual Meeting of the Teachers of English to Speakers of Other Languages*, Chicago.
- Master, P. (1995). Consciousness raising and article pedagogy. U: D. Belcher & G. Braine (ur.), *Academic writing in a second language: Essays on research and pedagogy* (str. 183–204). New York: Ablex.
- Master, P. (1997). The English article system: Acquisition, function, and pedagogy. *System*, 25, 215–232. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(97\)00010-9](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(97)00010-9)
- Memisha, V. (2007). Rreth mbiemrave prejpesorë në shqipe dhe në greqishte. *Studime filologjike*, 61(3–4), 59–71.
- Memushaj, R. (2011). *Shqipja standarde. Si ta flasim dhe ta shkruajmë?* (6. izdanje). Tiranë: Botimet TOENA.
- Millaku, Sh. & Topanica, Xh. (2020). The contrast of Albanian Language articles with Balkans and Indo-European Languages. *IJO – International Journal of Educational Research*, 3, 37–52.
- Millaku, Sh. & Topanica-Millaku, X. (2021). The Albanian and English Language Gender. *Linguistic and Culture Review*, 5(S2), 1197–1215. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS2.1614>
- Millaku, Xh., Millku, Sh. & Koro, H. (2025). A Few Remarks about the Albanian Articles System: Stages of Post Positing in Albanian. *Journal of Educational and Social Research*, 15(3), 336–343. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5250338>
- Miller, J. (2005). Most of ESL students have trouble with the articles. *International Education Journal*, 5(5), 80–88.
- Milović, D. (2014). *Usvajanje sistema članova i kategorije određenosti i neodređenosti u engleskom jeziku*, Doktorska disertacija, Beograd: Filološki fakultet.
- Mišeska Tomić, O. (1974). The definite determiner in English and Serbo-Croatian. U: R. Filipović (ured.), *Reports* 9 (str. 77–125). Zagreb: Institute of Linguistics.
- Mišeska Tomić, O. (2004). The Balkan Sprachbund Properties. U: O. Mišeska Tomić (ured.), *Balkan Syntax and Semantics* (str. 1–36). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/la.67.04mis>

- Mišeska Tomić, O. (2006). *Balkan Sprachbund Morpho-syntactic Features*. The Netherlands: University of Leiden.
- Munishi, Sh. (2013). *Pikëpamjet e Androkli Kostallarit për gjuhën standarde shqipe*. Prishtinë: ZeroPrint.
- Newmark, L., Hubbard, P. & Prifti, P. (1982). *Standard Albanian – A Reference Grammar for Students*. Stanford: Stanford University Press.
- Nicolae, A. (2015). The Parameter of Definiteness in Romanian: Diachronic and Synchronic Evidence. U: V. Hill (ured.), *Formal Approaches to DPs in Old Romanian* (str. 17–33). https://doi.org/10.1163/9789004292550_005
- Oller, J. W. & Redding, E. Z. (1971). Article usage and other language skills. *Language Learning*, 21(1), 85–95. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1971.tb00492.x>
- Omeri, A. (2021). Albanian Grammatical Terminology of Sami Frashëri on his book “Shkronjëto e gjuhësë shqip”. Bucharest, 1886. *Albanologjia*, 15–16, 24–43.
- Opitz, A. (2006). A Reanalysis of the Definiteness-Marking in Albanian Noun Inflection. U: G. Müller & J. Trommer (ured.), *Subanalysis of Argument Encoding in Distributed Morphology (Linguistische Arbeits Berichte 84)* (str. 103–114). Leipzig: Universität Leipzig.
- Osmani, I. (2013). Pikëpamjet e Bllazhe Koneskit për gjuhën shqipe në kontekst ballkanik. U: B. Rugova (ured.), *Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare 32(1)* (str. 379–383). Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.
- Paliga, S. (1999). Romanian definite article revisited. *Linguistica*, XXXIX(1), 71–82. <https://doi.org/10.4312/linguistica.39.1.71-82>
- Paliga, S. (2019). The Definite Article as a Reference Point in Defining the Balkan Sprachbund. *Digging in the Past of Old Europe, Studies in Honor of Christian Schuster at his 60th Anniversary*, 293–302.
- Progovac, Lj. (1998). Determiner phrase in a language without determiners. *Journal of Linguistics*, 34, 165–179. <https://doi.org/10.1017/S0022226797006865>
- Reçica, M. (2013). *Emri – kategoritë gramatikore e tij*. Universiteti i Prishtinës. Fakulteti Ekonomik.
- Riza, S. (1953). *Diftorët e shqipes dhe historiat e tyre*. Prishtinë: „Mustafa Bakija“ shtëpia botuese krahinore.
- Riza, S. (1979). *Studime albanistike*. Prishtinë: Rilindja.
- Riza, S. (1982). Probleme të njave të shqipes. *Studime filologjike*, 36(1), 121–138.
- Savoia, L. M. et al. (2015). *Studime në Gjuhësinë Shqiptare*, Prishtinë: ASHAK.

- Schroeder, C. (2006). Articles and article systems in some areas of Europe. U: G. Bernini & M. L. Schwartz (ured.), *Pragmatic Organization of Discourse in the Languages of Europe* (str. 545–611). Berlin, New York: Mouton & Gruyter.
- Shkurtaj, Gj. & Hysa, E. (2020). *Gjuha shqipe për të huajt dhe shqiptarët jashtë Atdheut*. Tiranë: Botimet TOENA.
- Shkurtaj, Gj. (1999). Shqyrtime sociolinguistike për emrat e farefisnisë dhe për emrat vetjakë të shqipes. *Studime filologjike*, 53(3–4), 69–86.
- Shkurtaj, Gj. (2006). *Kultura e gjuhës*. Tiranë: Shtëpia botuese e librit universitar.
- Shkurtaj, Gj. (2010). *Shqipja e sotme*. Tiranë: Shtëpia Botuese Universitare U.F.O. Press.
- Sleeman, P. (2013). The Suffixal Nature of the Post-nominal Article in Swedish and Romanian: Evidence from L1 Acquisition. U: H. van der Liet & M. Norde (ured.), *Language for its Own Sake. Essays on Language and Literature Offered to Harry Perridon*. Special issue of *Amsterdam Contributions to Scandinavian Studies*, 8 (str. 189–207).
- Smajli, L. (2025). Albanian Language in the Context of Balkan Literature. *International Scientific Journal Monte (ISJM)*, 10(2). <https://doi.org/10.33807/monte.20253315>
- Spiro, A. (2009). Evolucioni paralel i nyjave të përparme e të prapme në gjuhën shqipe. *Studime filologjike*, 63(3–4), 163–172.
- Spiro, A. (2012). Përsëritja e nyjës para elementeve të sintagmës emërore në greqishte dhe shqipe dhe problemi i nyjave në shqip. U: R. Ismajli (ured.), *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit* (str. 267–276). Prishtinë: Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës; Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Spiro, A. (2019). Mbi numrin e rasave në gjuhën shqipe. U: *Balkan Area – Altaic Studies – General Linguistics: In memoriam Albina Girfanva (1957-2018)* (str. 369–383). Saint-Petersburg: Nestor-Istoria.
- Spiro, A. (2021). *Nyjat në gjuhën shqipe – Diakronia dhe sinkronia e një evolucioni tipologjik: prokliza binare dhe enkliza shqese*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Stanković, B. (2014). Arguments for a DP Analysis of Serbo-Croatian Nominal Expressions. U: L. Veselovská & M. Janebová (ured.), *Nominal Structures: All in Complex DPs, Olomouc Modern Language Monographs Vol. 2* (str. 29–48). Czech Republic: Palacký University, Olomouc.
- Stanković, B. (2017). DP and mandatory determiners in article-less Serbo-Croatian. *Acta Linguistica Academica*, 64(2), 257–279. <https://doi.org/10.1556/2062.2017.64.2.5>
- Sulejmani, F. (1984). *Praktikumi i gjuhës së sotme letrare shqipe (Vështruar nga ana drejtshkrimore, morfologjike dhe sintaksore)* (2. izdanje). Prishtinë: Enti i teksteve dhe i mjeteve mësimore i krahinës socialiste autonome të Kosovës.

- Thomas, M. (1989). The acquisition of English articles by first- and second-language learners. *Applied Psycholinguistics*, 10, 335–355. <https://doi.org/10.1017/S0142716400008663>
- Topalli, K. (2007a). Për gjenezën e pronorëve të shqipes. *Studime filologjike*, 61(1–2), 43–82.
- Topalli, K. (2007b). Nyja joshqese e gjuhës shqipe. *Studime filologjike*, 61(3–4), 15–26.
- Topalli, K. (2011). *Gramatika historike e gjuhës shqipe*. Qendra e Studimeve Albanologjike, Inst. i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- Topalli, K., Mansaku, S. & Lika, E. (ured.) (2009). *Selman Riza – Vepra të zgjedhura*. Tiranë: Akademia e shkencave e Shqipërisë; Qendra e studimeve albanologjike.
- Toyota, J. & Kovačević, B. (2012). Article as an Objective Description Marker: Language Contact as a Clue. U: J. Vučo & J. Filipović (ured.), *Philological Research Today I: Language and Society* (str. 131–140). Beograd: Filološki fakultet.
- Trenkić, D. (2000). *The acquisition of English articles by Serbian speakers*, Doktorska disertacija, University of Cambridge. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.1.2690.3926>
- Trommer, J. (2002). The post-syntactic morphology of the Albanian pre-posed article: evidence for distributed morphology. *Balkanistica*, 15, 349–363.
- Turano, G. (2002). On modifiers proceeded by the article in Albanian DPs. U: L. Brugè (ured.), *University of Venice Working Papers in Linguistics*, 12, 169–215.
- Veselaj, N. (2009). *Shumësi dhe shquarsia e emrave në gjuhën standarde*. Prishtinë: Era.
- Veselaj, N. (2013). *Rreth identitetit të gjinisë asnjansë në shqipen e sotme*. Prishtinë.
- Vokri, M. (2017). Pikëpamjet e B. Bokshit dhe K. Topallit për prapavendosjen e njëjës shqese në gjuhën shqipe. U: Rr. Paçarizi (ured.), *Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare 36* (str. 169–181). Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.
- Vokshi, H. (1957). *Gramatikë e gjuhës shqipe për klasën e VII dhe VIII të shkollës tetëvjeçare*. Prishtinë: Milladin Popoviq.
- Vokshi, H. (1966). *Shkëndija gjuhe rregulla e ushtrime gramatikore për klasën e IV fillore* (2. izdanje). Beograd: Enti i botimeve të teksteve i Republikës Socialiste të Serbisë.
- Willim, E. (2000). On the grammar of Polish nominals. U: R. Martin, D. Michaels, J. Uriagereka (ured.), *Step by Step: Essays on Minimalism in Honor of Howard Lasnik* (str. 319–346), Cambridge, MA: MIT Press.
- Zlatić, L. (1998). Slavic Noun Phrases are NPs not DPs. U: *Workshop on Comparative Slavic Morphosyntax*. Indiana: Bloomington.
- Znika, M. (1992). Određenost i brojivost. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 18, 267–283.
- Znika, M. (2006). Kategorija određenosti i predikatno ime. *Jezik*, 53(1), 16–25.

- Znika, M. (2016). Što je pridjev imenici? (Pridjev je dijete koje pokazuje kakva mu je majka). *Jezikoslovlje*, 17(1-2), 135–144.

- Божовић, М. (2009). Неке заједничке језичке појаве у српском, албанском и турском језику на Косову и Метохији. *Баштина*, 26, 11–21.
- Демирај, Ш. (1994). *Балканска лингвистика*. Скопје: Логос-А.
- Конески, Б. (1986). *Историја на македонскиот јазик*. Скопје: Култура.
- Кријези, М. & Мутавцић, П. (2024). О проблематици разумевања вида номинала у албанском: Прилог настави албанског као страног/другог језика. У: С. Гудурић, М. Стефановић & Ј. Дражић (уред.), *Језици и културе у времену и простору*, XI/3 (стр. 377–389). Нови Сад: Филозофски факултет.
- Маља Имами, Н. (2018). Синкретизам генитива и датива у балканском ареалу. *Српски језик*, XXIII, 533–546. <https://doi.org/10.18485/sj.2018.23.1.31>
- Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2023). Именице са препозитивним чланом у албанском језику које се издвајају у области родбинске терминологије. *Узданица*, XX(2), 91–101. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica20.2.091M>
- Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2024). Препозитивни и постпозитивни члан у албанском и румунском језику из балканолошке перспективе. *Philologia Mediana*, 16(16), 469–480. <http://dx.doi.org/10.46630/phm.16.2024.32>
- Пипер, П. & Клајн, И. (2013). *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Станишић, В. (1989). О неким сличностима у падежном систему између албанског и српскохрватског језика. *Balkanica*, XX, 357–367.
- Станишић, В. (1995). *Српско-албански језички односи*. Београд: Српска академија наука и уметности – Балканолошки институт.
- Станковић, Б. (2010). О одређености као категорији именица у српском језику. У: *Зборник радова са I научног скупа младих филолога Савремена проучавања језика и књижевности* (стр. 139–147). Крагујевац: ФИЛУМ.
- Станковић, Б. (2011). Одређеност, партитивна специфичност, ад хок класе и придевски вид у српском језику. *Годишњак за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу*, XXIV(11), 185–201.
- Станковић, Б. (2013). Придевски вид у српском језику – наука, норма и језичка реалност. У: *Зборник радова са конференције „Наука и савремени универзитет 2“ Наука и свет 3* (стр. 207–218). Ниш: Филозофски факултет у Нишу.

- Станковић, Б. (2013). Хијерархија маркираности придевских категорија у српском језику. *Годишњак за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу*, XXVI(13), 497–513.
- Станковић, Б. (2015). *Синтакса и семантика одређеног и неодређеног придевског вида у српском језику*, Докторска дисертација, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Станковић, Б. (2020). Постпозитивни члан и демонстративне заменице у урбаном пиротском варијетету. *Годишњак за српски језик*, 18(1), 79–102.
- Станојевић, В. (2020). Неки аспекти употребе лексеме *један* у разговорном језику и француски преводни еквиваленти. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 49/1, 73–84. <https://doi.org/10.18485/msc.2020.49.1.ch6>
- Станојчић, Ж. & Поповић, Љ. (2008). *Грамматика српског језика за гимназије и средње школе*. Београд: Завод за уџбенике.
- Фекете, Е. (1967). *Облик, значење и употреба одређеног придевског вида у српскохрватском језику*, Докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет, Институт за српскохрватски језик.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

Пријава теме докторске дисертације –
БИОБИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
Анђела Марковић

Број досијеа:
2022/30006

Радни наслов теме докторске дисертације

Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику

Биографија кандидата

Анђела Марковић, мастер професорка језика и књижевности, рођена је 01.10.1998. године у Лесковцу. Основно образовање стекла је у Основној школи „Радован Ковачевић – Максим“ у Лебану (носилац Вукове дипломе), где је, такође, завршила и Гимназију с одличним успехом и уз многобројне награде са окружних и републичких такмичења.

Основне студије на Филолошком факултету у Београду започела је 2017. године, на смеру *Језик, књижевност, култура*, на Катедри за албанологију. Дипломирала је 2021. године са просечном оценом 9,80 (девет 80/100) и стекла звање Дипломирани професор језика и књижевности.

Мастер академске студије на истом факултету уписала је 2021. године на смеру *Језик, књижевност, култура*, које је завршила 2022. године са просечном оценом 10,00 (десет), одбравивши мастер рад на тему *Именице са препозитивним чланом у албанском језику* (ментор проф. др. Наиле Маља Имами) и тако стекла звање Мастер професор језика и књижевности.

Докторске академске студије уписала је 2022. године на Филолошком факултету у Београду на модулу *Језик*, и тренутно је на трећој години студија са свим положеним испитима и просеком 10,00 (десет). Њена научна истраживања усмерена су превасходно на морфосинтаксичке

аспекте албанског језика, посебно на проблематику препозитивних и постпозитивних чланова, тј. именског и придевског система, али и утицаја осталих језика балканског ареала на албански језик. Поред тога, бави се и истраживањем међусобних утицаја албанског и других балканских језика, као и употребе машинског превођења на српско-албанском језичком пару.

Током основних и мастер академских студија била је добитница стипендије Министарства просвете, као и добитница стипендије Доситеја Фонда за младе таленте за 2021. и 2022. школску годину.

Од 2021. године ангажована је као спољна сарадница на Војној академији у настави албанског језика, где учествује у реализацији летњих и зимских курсева. Такође, преводила је са српског на албански језик у оквиру пројекта Радио телевизије Србије *РТС Планета плус*.

Године 2022. била је ангажована као демонстраторка на Филолошком факултету на Катедри за албанологију на предметима *Савремени албански језик П-1, П-2, П-3, П-4*.

Звање истраживач-приправник стекла је 01.03.2023. године.

Од 2023. године, такође, наставила је с држањем наставе на Катедри за албанологију на предметима *Савремени албански језик П-1, П-2, П-3, П-4* као истраживач-приправник.

Области научног рада и истраживања: албанологија, балканологија контрастивна лингвистика, морфологија, синтакса, фразеологија, примењена лингвистика, историјска лингвистика.

Лектура:

- Malja-Imami, N. R. (2024). *Morfologija albanskog jezika*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.

Превод са албанског на српски језик:

- Kadare, I. „General mrtve vojske“. Prevod cenzurisanih delova Anđela Marković. Novi Sad: Akademska knjiga. (U pripremi)

Учешће на конференцијама:

- **Октобар 2022:** Конференција посвећена 101. годишњици Катедре за Албанологију на Универзитету у Београду у организацији Катедре за албанологију на Филолошком факултету у Београду
- **Мај 2023:** *XII International Conference on Language and Literature Studies* у организацији Алфа БК Универзитета

- **Мај 2023:** Конференција *Егзистенција и стваралаштво* у организацији Семинара за друштвене науке на Филолошком факултету у Београду
- **Септембар 2023:** Друга научна конференција за младе истраживаче и докторанде *Савремени токови у изучавању језика, књижевности и културе* у организацији Филолошког факултета у Београду
- **Октобар 2023:** *Седмнаести међународни семинар албанологије (Seminari XVII Ndërkombëtar i Albanologjisë)* у организацији Универзитета у Тетову
- **Новембар 2023:** *8th International Scientific Conference of the Faculty of Philology* у организацији Универзитета у Тетову
- **Децембар 2023:** *Seventh International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in Social Sciences and Humanities Contexts* у организацији Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
- **Новембар 2024:** *9th International Scientific Conference of the Faculty of Philology* у организацији Универзитета у Тетову

Пројекти:

- Пројекат *Студенти студентима* на Филолошком факултету у Београду
- Пројекат Радио телевизије Србије *РТС Платформа Планета плус* (превод српских играних и документарних серија и филмова на албански језик)

Стипендије и награде:

- Стипендисткиња Министарства просвете Републике Србије (2017–2022. године)
- Стипендисткиња Фонда за младе таленте Републике Србије (2021, 2022. године)
- Добитница награде за младе таленте општине Лебане (2017–2025. године)

Списак објављених научних и стручних радова кандидата
--

- Марковић, А. (2022). Проф. др Војислав Данчетовић. У: Н. Маља Имами & М. Кријези (ured.), *Монографија поводом 101. годишњице учења албанског језика на Универзитету у Београду* (str. 59–74). Београд: Филолошки факултет. (M61)
- Марковић, А. & Манић, К. (2023). Фразеологизми са зоонимом као компонентном у албанском и бугарском језику. *Анали Филолошког факултета*, XXX(2), 135–151. <https://doi.org/10.18485/analiff.2023.35.2.13> (M51)
- Маља Имами, Н. & Марковић, А. (2023). Оптатив у албанском језику. *Филолог*, 14(28), 225–245. <https://doi.org/10.21618/fil2328225m> (M51)

- Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2023). Именице са препозитивним чланом у албанском језику које се издвајају у области родбинске терминологије. *Узданица*, XX(2), 91–101. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica20.2.091M> (M51)
- Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2024). Препозитивни и постпозитивни члан у албанском и румунском језику из балканолошке перспективе. *Philologia Mediana*, 16(16), 469–480. <http://dx.doi.org/10.46630/phm.16.2024.32> (M51)
- Марковић, А. (2025). Селективна аотирана библиографија дела проф. др Војислава Данчетовића. *Баштина, Приштина – Лепосавић*, 66, 55–65. (M24)

- Kukić, M. & Marković, A. (2024). Contrastive analysis of the use of articles with anthroponyms in the Albanian and English language. *Узданица*, XXI(2), 113–126. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica21.2.113K> (M51)
- Marković, A. & Mala-Imami, N. (2024). Analysis of Google Translate's translation and the author's from Albanian to Serbian language. *Filologija*, 12(22–23), 54–61. (M23)
- Marković, A. & Mala-Imami, N. (2024). Analiza kontrastive e ndërtimeve me rasën kallëzore në gjuhën shqipe dhe në dialektin e gjuhës serbe të Prizrenit dhe të Timokut. *Albanologjia*, 21–22, 25–31. (M23)
- Marković, A. (2025). Imenice sa prepozitivnim članom u albanskom jeziku. U: N. Malja Imami & M. Krijezi (ured.) *Zbornik radova sa međunarodne konferencije povodom 101. godišnjice učenja albanskog jezika na Univerzitetu u Beogradu*. (str. 74–87). Beograd: Filološki fakultet. <https://doi.org/10.18485/albanolog101.2025.ch6> (M33)
- Kukić, M. & Marković, A. (2025). The Use of Articles in Toponymic Phrases in English and Albanian. *Društvene i humanističke studije*, 1(27), 213–232. <https://doi.org/10.51558/2490-3647.2025.10.1.213> (M23)

Прикази књига:

- Marković, A. (2025). Nailje R. Malja Imami, Morfologija albanskog jezika. *Анали Филолошког факултета*, 37(1), 338–341. (M24)

Деловодни број:			
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ			
ПРИМЉЕНО:		13-10-2025	
Орг. јед.	Б р о ј	Прилог	Вредност
	2027/3		

КАТЕДРА ЗА АЛБАНОЛОГИЈУ

ПРЕДЛОГ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
мр Анђела Марковић

Број досијеа:
2022/30006

Радни наслов теме докторске дисертације

Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације

албанологија, балканологија

Предлог ментора докторске дисертације

др Наиле Маља Имами, редовни професор

1) Катедра за албанологију је САГЛАСНА са предложеном темом докторске дисертације и предлогом ментора и предлаже Већу докторских академских студија Филолошког факултета да усвоји наведени састав Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости предлога теме докторске дисертације.

2) Катедра за _____ је САГЛАСНА са предложеном темом докторске дисертације уз промену предложеног ментора, за шта је кандидат дао сагласност која се налази у прилогу, и предлаже Већу докторских академских студија Филолошког факултета да усвоји наведени састав Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости предлога теме докторске дисертације.

3) Катедра је закључила да предложена тема не припада ужој научној области која се изучава на Катедри и Пријаву теме на разматрање упућује Катедри за _____, која у року од 30 дана треба Већу докторских академских студија Филолошког факултета, преко Архиве, да упути предлог састава Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости теме докторске дисертације.

Управник Катедре

ПРЕДЛОГ МЕНТОРА И ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

МЕНТОР	
Име и презиме:	Наиле Маља Имами
Звање:	Редовни професор
Факултет или институција:	Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа област научноистраживачког рада:	албанонологија
Ако предложени ментор није на листи ментора Филолошког факултета, испуњеност услова за ментора потврђује се приложеном табелом из акредитације (<i>m_tabela</i>). Квалификације за менторство предложене теме се потврђују радовима из области којој припада предложена тема дисертације (најмање 5 радова).	
1. Malja-Imami, N. R. (2024). <i>Morfologija albanskog jezika</i>. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet	
2. Malja-Imami, N. (2009). <i>Gramatika savremenog albanskog jezika</i>. Beograd: NNK Internacional.	
3. Маља Имами, Н. (2013). Удвајање објекта у балканском језичком ареалу. <i>Анали Филолошког факултета</i>, 47–59. ISSN – 0522-8468; COBISS.SR-ID - 16394242	
4. Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2023). Именице са препозитивним чланом у албанском језику које се издвајају у области родбинске терминологије. <i>Узданица</i>, XX(2), 91–101. https://doi.org/10.46793/Uzdanica20.2.091M	
5. Марковић, А. & Маља Имами, Н. (2024). Препозитивни и постпозитивни члан у албанском и румунском језику из балканолошке перспективе. <i>Philologia Mediana</i>, 16(16), 469–480. http://dx.doi.org/10.46630/phm.16.2024.32	
Предложени ментор својим потписом потврђује да прихвата менторство предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања менторства:	Потпис предложеног ментора*
10.10.2025.	

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ И 1. ЧЛАН

Име и презиме:	Мерима Кријежи
Звање:	Ванредни професор
Факултет или институција:	Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа област научноистраживачког рада:	албанологија
Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се приложеном табелом из акредитације (<i>d_tabela</i>) или библиографијом из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.	
1. Кријежи, М. & Мутавџић, П. (2024). О проблематици разумевања вида номинала у албанском: Прилог настави албанског као страног/другог језика. У: С. Гудурић, М. Стефановић & Ј. Дражић (уред.), <i>Језици и културе у времену и простору</i> , XI/3 (стр. 377–389). Нови Сад: Филозофски факултет.	
2. Krijezi, M. & Mutavdžić, P. (2021). O pravilima upotrebe neodređenog i određenog nominala u albanskom jeziku. U: M. Marinković & M. Krijezi (ured.), <i>Mapping Balkan Routes 2: Literary Cultural and Linguistic Landscapes – European Perspectives</i> , 2, (str. 123–137). Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet. https://doi.org/10.18485/mbr.2021.2.ch8	
3. Krijezi, M. (2017). Problemet kryesore dhe llojet e gabimeve në mësimdhënien e shqipes si gjuhë e huaj [Главни проблеми и врсте грешака у настави албанског језика као страног]. U: Rr. Paçarizi (ured.), <i>Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare</i> 35 (str. 253–263). Prishtinë: Fakulteti i Filologjisë – Prishtinë, Fakulteti Histori-Filologji – Tiranë.	
4. Krijezi, M. (2014). Pasqyrimi gjuhësor i realitetit dhe aspekti i gjinisë (gender) te shqiptarët dhe serbët [Језичка слика стварности и гендерни аспект код Албанаца и Срба]. U: A. Xhelili, G. Kapsalis, S. Delijorgji, A. Spiro, A. Foçi (ured.), <i>2'nd International Scientific Conference: Dialogue between Balkan languages, Cultures and Civilizations</i> (str. 145–151). University of Tirana, Department of Slavic and Balkan Languages and University of Ioannina. ISBN 99284107-7-1	
5. Krijezi, M. & Bello, Dh. (2014). Phrase concordances in Serbian and Albanian. U: П. Асенова, Р. Л. Станчева, В. Алексова, Р. Бейлери (ured.), <i>Balkan Languages, Literatures and Cultures. Divergence and Convergence. 20 years of Balkan Studies at Faculty of Slavic Studies</i> (str. 190–194), Sofia: St. Kliment Ohridski University of Sofia. ISBN 978-954-07	

Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.

Датум прихватања чланства:

10.10.2025.

Потпис предложеног члана Комисије*

Мечета Бајрић

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ЧЛАН КОМИСИЈЕ	
Име и презиме:	Бертон Сулејмани
Звање:	Редовни професор
Факултет или институција:	Филолошки факултет Универзитета у Тетову
Ужа област научноистраживачког рада:	албанологија
Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се приложеном табелом из акредитације (<i>d_tabela</i>) или библиографијом из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.	
1. Sulejmani, B. (2019). Akademik Kolec Topalli, një personalitet i shquar i shkencave albanologjike [Академик Колеџ Топали, изузетна личност албаноолошких наука]. <i>Albanologjia</i>, 6(11–12), 54–58. ISSN 2545-4919	
2. Сулејмани, Б., Даниловска, М., Спасовска, М., & Лаброска, В. (2013). Међујазичното влијание на македонскиот говор и албанскиот гегиски говор во Тетово на лексичко рамниште [Међујезички утицај македонског говора и албанског гегиског у Тетову на лексичком плану]. <i>Македонски Јазик</i>, 64, 105–115. http://www.imj.ukim.edu.mk	
3. Сулејмани, Б. (2018). <i>Конгруенција меѓу подметот и прирокот во албанскиот и во македонскиот јазик: (споредбена анализа)</i> [Конгруенција измеѓу субјекта и предиката у албанском и македонском језику (упоредна анализа)]. Арбериа дизајн.	
4. Сулејмани, Б. (2010). Соголасување меѓу предметот и прирокот по род во албанскиот и во македонскиот јазик – споредбена анализа [Слагање субјекта и предиката по роду у албанском и македонском језику – упоредна анализа]. <i>Македонски Јазик</i>, 61, 95–102.	
5. Sulejmani, B. (2020). Sintaksë e gjuhës shqipe (përbërësit sintaksorë). Parafjalët e shqipes standarde [Синтакса албанског језика (синтаксичке јединице). Предлози у стандардном албанском језику]. <i>Albanologjia</i>, 7(13–14), 22–26.	
Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања чланства:	Потпис предложеног члана Комисије*

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ЧЛАН КОМИСИЈЕ	
Име и презиме:	Жарко Бошњаковић
Звање:	Редовни професор
Факултет или институција:	Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
Ужа област научноистраживачког рада:	балканологија
Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се приложеном табелом из акредитације (<i>d_tabela</i>) или библиографијом из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.	
1. Бошњаковић, Ж. (2021). Функције и значења номинатива у говору села Бинач и Клокот у Горњој Морави. <i>Зборник Матице српске за филологију и лингвистику</i>, 64(1), 67–95. https://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/ZMSFL_64_1.pdf	
2. Бошњаковић, Ж. (2017). Компарација придева у призренско-јужноморавским и северношарпланинским словенским говорима Косова и Метохије. <i>Зборник Матице српске за филологију и лингвистику</i>, 60/1, 119–131.	
3. Бошњаковић, Ж. (2008). Карактеристике македонско-српског билингвизма. <i>Јужнословенски филолог</i>, 64, 21–33.	
4. Бошњаковић, Ж. (2006). Некои особености на јазикот на Македонците во Србија (што сочувале Македонците од својот јазик) [Неке особености језика Македонаца у Србији (шта су Македонци задржали из свог језика)]. У: Е. Црвенковска (уред.) <i>XXXII научна конференција на XXXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура (Охрид, 15. 8 – 17.8. 2005). Лингвистика</i> (стр. 119–135). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.	
5. Бошњаковић, Ж. (2006). О именовању дана у недељи. У: Љ. Суботић (уред.), <i>Сусрет култура</i> (стр. 571–576). Нови Сад: Филозофски факултет.	
Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања чланства:	Потпис предложеног члана Комисије*

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

Fwd: Saglasnost u slobodnoj formi u elektronskom obliku za kandidatkinju Anđelu Marković

From Zarko Bosnjakovic <zarko.bosnjakovic@gmail.com>
To <nailje.malja.imami@fil.bg.ac.rs>
Date 2025-10-12 18:17

----- Forwarded message -----

Од: Zarko Bosnjakovic <zarko.bosnjakovic@gmail.com>
Date: суб, 11. окт 2025. у 15:06
Subject: Re: Saglasnost u slobodnoj formi u elektronskom obliku za kandidatkinju Anđelu Marković
To: merima.krijezi <merima.krijezi@fil.bg.ac.rs>

Поштоване колеге,
Потврђујем своје учешће у комисији за одбрану и оцену научне заснованости докторске дисертације "Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику" мср Анђеле Марковић.
Срдачан поздрав,
проф. др Жарко Бошњаковић

пет, 10. окт 2025. у 18:47 merima.krijezi <merima.krijezi@fil.bg.ac.rs> је написао/ла:

Dragi svi,

potvrđujem svoje ucesce u komisiji za odbranu teme i ocenu naucne zasnovanosti doktorske distertacije "Poreklo, razvoj i gramaticka funkcija clanova u albanskom jeziku" msr Andjele Markovic.

Srdacan pozdrav,

Merima Krijezi

On 10.10.2025 17:44, Berton Sulejmani wrote:

Драге колегинице и колеге,

Потврђујем своје учешће у комисији за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације мср Анђеле Марковић под насловом „Порекло, развој и граматичка функција чланова у албанском језику“.

Срдачно,

проф. др Бертон Сулејмани

On Fri, Oct 10, 2025 at 4:51 PM nailje.malja.imami <nailje.malja.imami@fil.bg.ac.rs> wrote:

Poštovane kolegice i kolege,

Molim vas da putem opcije "odgovori svima" (reply all) potvrdite Vaše učešće u Komisiji za odbranu teme i ocenu naučne zasnovanosti doktorske disertacije za msr Anđelu Marković, naslovljenu *Poreklo, razvoj i gramatička funkcija članova u albanskom jeziku*.

Hvala na saradnji i pomoći,

Mentor

dr Nailje Malja Imami

--
Prof. dr. Berton SULEJMANI

Dekan i Fakultetit të FilologjisëUniversiteti i TetovësM. +389 (0) 77 824 024

E. berton.sulejmani@unite.edu.mk

bertonsulejmani@gmail.com

bsulejmani@hotmail.com

www.unite.edu.mk

На основу чланова 46 и 76 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, чланова 33 и 35 Закона о високом образовању и члана 2 Правилника о Већу докторских студија Филолошког факултета, Веће докторских студија Филолошког факултета на IX редовној (електронској) седници одржаној од 21. до 23. октобра 2025. године, донело је

О Д Л У К У

I

Даје се сагласност на пријаву теме, предлог чланова комисије, као и предлог ментора за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације коју је поднела мср Анђела Марковић, бр. досијеа 2022/30006.

II

Одлуку о сагласности на пријаву теме, предлог чланова комисије и предлог ментора за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације доставити Наставно-научном већу Филолошког факултета на усвајање.

Председник Већа докторских студија
Филолошког факултета

Проф. др Веран Станојевић

Доставити:

- Наставно-научном већу,
- Председнику Већа докторских студија,
- Центру за докторске студије,
- Архиви.